

Кальченко Микола Миколайович, к.е.н., ст. науковий співробітник Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН, +38(063)027-19-93, Jobua888@gmail.com, ORCID ID: 0009-0009-2977-5049

*Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН
Україна, 36013, м. Полтава, вул. Шведська Могила, 1.*

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ЗМЕНШЕННІ ЦІНОВОЇ АСИМЕТРІЇ НА РИНКУ ТВАРИННИЦЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Анотація. Метою статті є дослідження особливостей прояву цінової асиметрії на ринку тваринницької продукції та визначення інструментів державного регулювання щодо її усунення з метою забезпечення економічної рівноваги, справедливого ціноутворення та підвищення ефективності функціонування аграрного сектору. У статті досліджено природу, масштаби та наслідки цінової асиметрії на ринку тваринницької продукції, що є однією з ключових проблем ефективного функціонування аграрного сектору України.

Проаналізовано нерівномірний розподіл фінансових ресурсів між учасниками агропродовольчого ланцюга – від виробників сировини до роздрібних продавців – та встановлено, що основна частина прибутку зосереджується у переробних підприємств і посередників, у той час як виробники сировини залишаються у фінансово вразливому становищі.

Виділено основні чинники, що спричиняють цінову асиметрію, серед яких: нерівний доступ до інформації, монопольне становище окремих суб'єктів, сезонні коливання, транспортні витрати, регуляторні диспропорції тощо. Підкреслено, що така диспропорція стримує розвиток тваринництва, знижує інвестиційну привабливість галузі та формує ризики для продовольчої безпеки.

Акцентовано увагу на необхідності державного регулювання з метою усунення цінової асиметрії та відновлення економічної рівноваги та запропоновано комплекс інструментів впливу, включаючи цінове регулювання, субсидування, обмеження торговельних націнок, інформаційне забезпечення та розвиток логістичної інфраструктури.

На основі аналізу досвіду ЄС щодо підтримки цінового паритету та адаптація індикативного планування до умов України обґрунтовано, що ефективна державна політика повинна бути спрямована на підтримку малих і середніх виробників, стимулювання кооперації, модернізацію виробництва та забезпечення доступу до ринку. Запропоновано напрями вдосконалення державної підтримки з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних викликів аграрного розвитку: запровадження системи електронного моніторингу цін, розвиток горизонтальної та вертикальної кооперації, антимонопольне регулювання.

Ключові слова: державне регулювання, цінова асиметрія, методи державного регулювання, ринок тваринницької продукції, інструменти державного регулювання.

Kalchenko Mykola, Candidate of Sciences in Economics, Senior Researcher at the Institute of Pig Breeding and Agricultural Production of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, +38(063)027-19-93, Jobua888@gmail.com, ORCID ID: 0009-0009-2977-5049

*Institute of Pig Breeding and Agricultural Production of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine
1, Shvedska Mohyla St., Poltava, 36013, Ukraine*

THE ROLE OF STATE REGULATION IN REDUCING PRICE ASYMMETRY IN THE LIVESTOCK MARKET

Abstract. The article aims to study the features of the manifestation of price asymmetry in the livestock market and determine the instruments of state regulation to eliminate it to ensure economic balance, fair pricing, and increase the efficiency of the functioning of the agricultural sector. The article examines the nature, scale, and consequences of price asymmetry in the livestock market, which is one of the key problems of the effective functioning of the agricultural sector of Ukraine.

The uneven distribution of financial resources between participants in the agri-food chain – from raw material producers to retailers—is analyzed. It is established that the central part of the profit is concentrated in processing enterprises and intermediaries, while raw material producers remain financially vulnerable.

The main factors causing price asymmetry are highlighted, including unequal access to information, the monopoly position of individual entities, seasonal fluctuations, transport costs, regulatory imbalances, etc. It is emphasized that such imbalances hinder the development of livestock farming, reduce the industry's investment attractiveness, and create risks for food security.

Attention is focused on the need for state regulation to eliminate price asymmetry and restore economic balance. A set of influence instruments is proposed, including price regulation, subsidies, restrictions on trade margins, information support, and the development of logistics infrastructure.

Based on the analysis of the EU experience in maintaining price parity and adapting indicative planning to Ukraine's conditions, effective state policy should support small and medium-sized producers, stimulate cooperation, modernize production, and ensure access to the market. Directions for improving state support are proposed, considering international experience and modern challenges of agricultural development: introduction of an electronic price monitoring system, development of horizontal and vertical cooperation, and antitrust regulation.

Keywords: state regulation, price asymmetry, methods of state regulation, livestock products market, state regulation instruments.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У сучасних умовах трансформації аграрного сектора та глобалізації економіки важливого значення набуває питання ефективного функціонування ринку тваринницької продукції, який відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави та формуванні доходів сільського населення. Проте однією з найбільш гострих проблем у цьому сегменті є цінова асиметрія – диспропорція між рівнем закупівельних цін, що отримують виробники, і споживчими цінами на готову продукцію. Такий розрив свідчить про неефективність ринкових механізмів саморегуляції та призводить до зниження конкурентоспроможності національного виробника, скорочення обсягів виробництва та зростання соціальної напруги в сільських територіях. В умовах нестабільної економічної ситуації, зростання витрат на виробництво та високої залежності внутрішнього ринку від зовнішньоекономічної кон'юнктури, саме держава повинна відігравати активну

роль у формуванні цінової політики, що гарантуватиме економічну стійкість вітчизняних товаровиробників, тому державне регулювання стає ключовим фактором у забезпеченні цінової рівноваги на ринку тваринницької продукції, оскільки його ефективна реалізація сприяє підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного тваринництва, стабілізації внутрішніх цін та зміцненню продовольчої безпеки. Дослідження ролі державного регулювання у зменшенні цінової асиметрії є важливим як у теоретичному, так і практичному аспектах, оскільки дозволяє сформулювати ефективні підходи до розбудови справедливого й стабільного аграрного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах динамічних змін та викликів в аграрній сфері національної економіки проблематика цінової асиметрії на аграрних ринках, а також ефективності державного регулювання в агропродовольчому секторі привертала увагу багатьох науковців стосовно висвітлення структурних дисбалансів аграрного ринку, особливостей ціноутворення та впливу державної політики на розвиток сільського господарства, інституційних засад державного втручання у функціонування ринку сільськогосподарської продукції, зокрема через механізми цінового регулювання, субсидування та інтервенційних закупівель. Всі ці питання знайшли відображення в працях І. Білоусової, Н. Дем'яненка, С. Зубика, О. Мельника, І. Прокопи, Л. Шевченко, В. Юрчишина та інших. Однак, попри значну кількість досліджень, питання впливу державного регулювання саме на зменшення цінової асиметрії у тваринницькому секторі залишається недостатньо розробленим, що обумовлює необхідність подальшого аналізу й удосконалення його напрямів і інструментів з метою подолання цінової несправедливості, підвищення прозорості процесів ціноутворення та забезпечення збалансованого розподілу доданої вартості між усіма учасниками ланцюга створення продукції.

Мета статті – дослідження особливостей прояву цінової асиметрії на ринку тваринницької продукції та визначення інструментів державного регулювання щодо її усунення з метою забезпечення економічної рівноваги, справедливого ціноутворення та підвищення ефективності функціонування аграрного сектору.

Виклад основного матеріалу. Цінова асиметрія на ринку тваринницької продукції є одним з ключових факторів, що визначають структуру агропродовольчого сектору та його ефективність. Вона проявляється в нерівномірному розподілі фінансових ресурсів і прибутків між основними учасниками агропродовольчого ланцюга: виробниками сировини (фермерами та сільськогосподарськими підприємствами), переробними підприємствами, посередниками, а також роздрібними продавцями, та часто призводить до ситуації, коли більша частина доданої вартості й прибутку залишається у руках переробних підприємств, посередників і торгових мереж, в той час як виробники сировини отримують значно меншу частку доходу.

В Україні, за даними Державної служби статистики, виробник м'яса отримує лише 25–30 % кінцевої вартості продукції, тоді як основну частину прибутку формують переробна промисловість та роздрібна торгівля, що створює критичну залежність виробників від цінової політики посередників [1].

Цей дисбаланс у розподілі прибутків стає серйозною перепорою для розвитку виробництва, адже низька рентабельність веде до зниження зацікавленості в інвестуванні в сільське господарство, в результаті чого, фермери часто не мають фінансових можливостей для модернізації своїх господарств, впровадження нових технологій чи розширення виробництв, що також знижує рівень мотивації до зростання виробничих потужностей і покращення якості продукції.

Цінова асиметрія на ринку тваринницької продукції, на наш погляд, може виникати через кілька факторів (рис. 1):

1. Нерівномірний доступ до інформації: виробники можуть мати різний рівень доступу до інформації про ціни, попит та пропозицію на ринку, що може призвести до встановлення цін, які не відображають реальний стан ринку.

2. Монопольне або олігопольне становище: на ринку може домінувати кілька великих виробників або постачальників, які мають можливість встановлювати ціни, які не є конкурентними, що спричиняє асиметрію.

3. Різниця в обсягах виробництва: великі підприємства можуть мати більшу можливість встановлювати низькі ціни завдяки економії на масштабах, тоді як дрібні виробники змушені продавати продукцію за вищими цінами через менший обсяг виробництва.

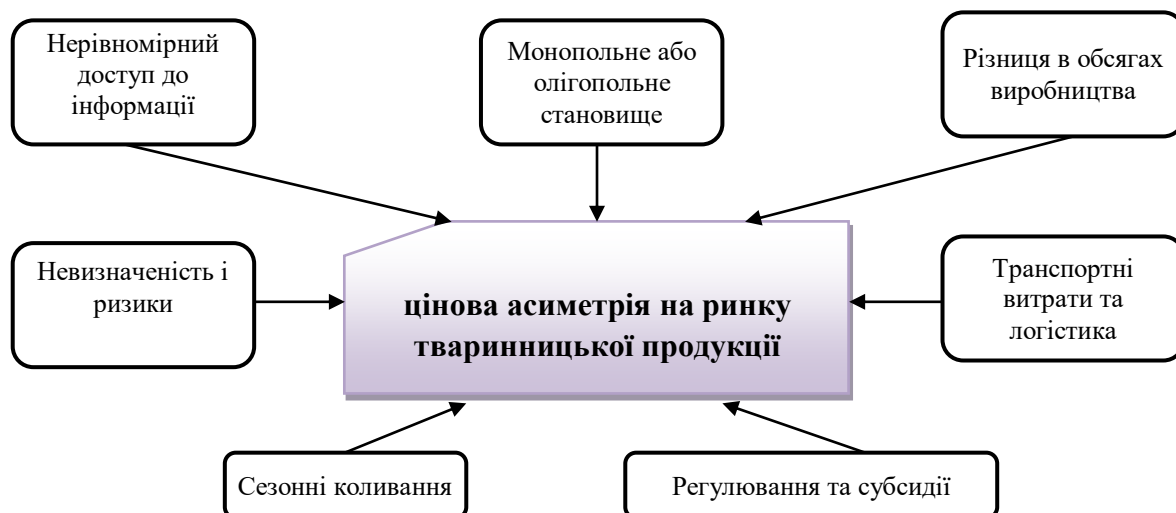

Рисунок 1 – Причини цінової асиметрії на ринку тваринницької продукції
Джерело: власна розробка автора

4. Сезонні коливання: ціни на тваринницьку продукцію можуть змінюватися в залежності від сезону, коли пропозиція або попит на певні види продукції змінюються, що також може створювати цінову асиметрію між різними періодами року.

5. Регулювання та субсидії: уряди часто втручаються в ринок через субсидії або регулювання, що може призвести до різних рівнів цін на продукцію в залежності від політики в окремих країнах або регіонах.

6. Транспортні витрати та логістика: витрати на транспортування і зберігання тваринницької продукції можуть суттєво відрізнятися в залежності від місця виробництва, що також впливає на кінцеві ціни для споживачів.

7. Невизначеність і ризики: тваринництво піддається впливу різних ризиків, таких як хвороби, погодні умови, зміни у попиті, які призводять до цінових коливань та асиметрії на ринку.

Наведені фактори сприяють утворенню цінових бар'єрів та нерівномірності на ринку тваринницької продукції, а також негативно впливають на стабільність

продовольчого ринку, оскільки низька зацікавленість виробників може призвести до зменшення обсягів виробництва та дефіциту на ринку, що в свою чергу може викликати коливання цін. Все це створює нестабільність, яка в свою чергу відображається на споживачах і може погіршити доступність продуктів для кінцевого споживача.

В умовах ринкової економіки вирівнювання ринкових позицій учасників аграрного сектору можливе лише за умови ефективного державного втручання.

Необхідно зазначити, що основною метою системи державного регулювання є саме управління цінами. Це є важливим елементом у загальному механізмі впливу держави на товарні ринки, оскільки, регулюючи ціну, держава впливає на інші аспекти ринку, адже ціна виступає як головний інструмент регулювання попиту та пропозиції.

Водночас, одним із найбільш поширених і "ринкових" методів регулювання є державне управління конкуренцією. Коли конкуренція серед виробників посилюється, попит зменшується порівняно з пропозицією, що спричиняє збільшення обсягів виробництва. Зростання пропозиції призводить до зниження ринкової ціни, що, у свою чергу, сприяє скороченню кількості виробників і обсягів продукції. У разі, якщо конкуренція слабка, попит перевищує пропозицію, що веде до підвищення ринкових цін [2, с. 17].

Державне регулювання ринку реалізується за допомогою різноманітних прямих і непрямих методів, які, залежно від природи їхнього впливу, можна поділити на чотири основні групи: економічні; інформаційно-орієнтуючі; законодавчі; адміністративні.

На думку Бойко О. О., аналізуючи методи державного регулювання товарних ринків, слід виокремити ще чотири групи методів в залежності від того, на які елементи ринку спрямовано регулюючий вплив держави:

- методи регулювання попиту;
- методи регулювання пропозиції;
- методи регулювання цін (державне регулювання цін);
- методи регулювання конкуренції (конкурентна політика держави) [3].

У світовій практиці державного регулювання сформувалися два різні підходи до планування. Перший – директивне планування, яке ґрунтується на державній власності на просторові ресурси та передбачає централізоване управління без урахування інтересів учасників процесу. Другий – індикативне планування, що передбачає обмежене втручання держави в економіку та існування різних форм власності. Такий підхід спрямований на узгодження й оптимізацію інтересів усіх учасників планування. Аналіз цих підходів демонструє їхню подібність до сучасних моделей індикативного планування, які застосовуються за кордоном [4].

Отже, основною метою державного регулювання цін в аграрному секторі є встановлення та підтримка такого рівня цін, який забезпечує рентабельну діяльність господарюючих суб'єктів, збереження цінового паритету між різними галузями економіки, адекватний рівень заробітної плати та інші важливі соціально-економічні показники. У контексті ціноутворення слід зазначити, що сучасні підходи до формування цін на сільськогосподарську продукцію в розвинених країнах передбачають активне державне втручання в цей процес. Зокрема, ключовими факторами, які враховуються при формуванні політики аграрних цін і доходів фермерів у країнах з ринковою економікою є:

1. досягнення цінового паритету між засобами виробництва для сільського господарства та сільськогосподарською продукцією;
2. облік витрат виробництва за видами діяльності або групами спеціалізованих господарств;
3. забезпечення прибутковості як окремих ферм і виробничих напрямів, так і аграрної галузі загалом;
4. розмір доходу фермерів на вкладений капітал і їх фінансова спроможність до розширеного виробництва [5].

Наприклад, система цінового регулювання в країнах Європейського Союзу має на меті забезпечення таких рівнів фермерських цін, які дозволяють аграріям не лише покривати витрати на виробництво, а й розвивати своє господарство шляхом розширеного відтворення.

Європейська Комісія здійснює регулювання цін за трьома основними напрямками:

- **Рекомендовані ціни:** включають індикативні ціни (наприклад, для зернових, молока, цукру, соняшнику), орієнтовні (для великої рогатої худоби, вина) та цільові (для тютюну);
- **Мінімальні ціни імпорту:** охоплюють граничні ціни (для зернових, цукру, молочних продуктів), довідкові (для фруктів, овочів, вина, риби) та шлюзові (для свинини, яєць і птиці). Захист внутрішнього ринку від імпорту здійснюється через запровадження додаткового мита, яке компенсує різницю між внутрішньою торговельною ціною та ціною імпортованої продукції. Крім того, підтримується експорт продукції за межі ЄС шляхом надання експортних субсидій;
- **Мінімальні закупівельні ціни:** встановлюються для гарантування стабільного доходу виробникам та враховують регіональні особливості й види сільськогосподарської продукції [6].

В Україні з метою модернізації системи державного регулювання цін в агропромисловому комплексі прийнято Закон «Про державну підтримку сільського господарства України». Згідно з цим законом, державному ціновому регулюванню підлягають такі види сільськогосподарської продукції: тверда та м'яка пшениця, зернова суміш пшениці і жита (меслин), кукурудза, ячмінь, озиме та яре жито, горох, гречка, просо, овес, соя, насіння соняшнику, ріпаку, льону, хмелеві шишки, цукор-пісок (буряковий), пшеничне та житнє борошно, м'ясо і субпродукти забійних тварин і птиці, сухе молоко, вершкове масло та соняшникова олія.

Щодо об'єктів бюджетного дотування, до них належать: велика рогата худоба, свині, вівці, коні, свійська птиця, кролі, не оброблене та не перероблене незбиране молоко (екстра, вищого, першого та другого ґатунків), стрижена вовна, кокони тутового шовкопряда та натуральний мед [7].

Таким чином, роль державного регулювання в усуненні цінової асиметрії полягає у створенні рівних умов доступу до ринку, підтримці малих та середніх

виробників, формуванні прозорих правил гри, зниженні ринкових бар'єрів та стимулюванні розвитку кооперативного руху. Зокрема, ефективними інструментами виступають: цінове регулювання, субсидування та дотації, регулювання діяльності посередників, інформаційна політика, розвиток інфраструктури збуту (табл. 1).

Таблиця 1 – Інструменти державного регулювання в усуненні цінової асиметрії

№	Інструмент	Зміст
1.	Цінове регулювання	встановлення мінімальних закупівельних цін або цінових коридорів на основні види тваринницької продукції
2.	Субсидування та дотації	надання фінансової підтримки виробникам у вигляді прямих виплат або компенсацій на закупівлю кормів, обладнання, ветпрепаратів
3.	Регулювання діяльності посередників	запровадження законодавчих обмежень на торговельну націнку, посилення антимонопольного контролю
4.	Інформаційна політика	формування прозорих систем моніторингу цін та обсягів реалізації продукції на різних етапах товароруху
5.	Розвиток інфраструктури збуту	інвестування у логістичні центри, оптові ринки, холодильні комплекси, що дозволяє скоротити ланцюги постачання

Джерело: власна розробка автора

Окрім того, важливу роль відіграє стимулювання вертикальної інтеграції в аграрному секторі, що дозволяє виробникам контролювати більшу частину ланцюга створення доданої вартості.

У цьому аспекті зазначимо, що урядом впроваджено низку заходів, спрямованих на зниження цінової асиметрії:

- дотації на утримання великої рогатої худоби (ВРХ): агровиробникам передбачено компенсацію в розрахунку на одну голову ВРХ;
- фінансова підтримка кооперативів: держава співфінансує закупівлю обладнання для первинної переробки молока в кооперативах до 70 % його вартості;
- пілотні проекти прямих продажів від виробника до споживача: організація "фермерських ярмарків" у містах, що дозволяє виробникам продавати продукцію безпосередньо, оминаючи посередників;

- підтримка аграрної логістики: фінансування будівництва м'ясо- і молокопереробних міні-комплексів у громадах.

Погоджуємося з тим, що «для успішного розвитку аграрного сектору в Україні та підвищення його конкурентоспроможності необхідно насамперед упорядкувати державне фінансування сільського господарства, забезпечивши суттєве збільшення обсягів підтримки та підвищення ефективності її використання. Це має відповідати як ринковим принципам, так і міжнародному досвіду державної підтримки аграрної галузі. Особливої уваги потребує запровадження дієвого механізму прямої державної підтримки, що передбачає спрямування бюджетних коштів на підтримку ефективних сільгоспвиробників та фінансування програм, які сприятимуть сталому розвитку галузі.

Для забезпечення конкурентоспроможності українських агровиробників на глобальному ринку необхідно здійснити комплексну модернізацію виробничих технологій і техніки. Крім того, слід оновити механізми ціноутворення, орієнтуючи їх не лише на отримання прибутку, а й на забезпечення можливостей для стратегічного планування та прогнозування.

У свою чергу, держава має активно інвестувати в інноваційні дослідження в агросекторі, реформувати цінове регулювання, підтримувати не тільки потужні, але й новостворені підприємства, а також забезпечувати доступ до пільгового кредитування. Сукупна реалізація цих заходів дозволить істотно посилити позиції українських сільгоспвиробників на світовому ринку» [8].

Також, основною метою державної підтримки аграрного сектору має стати підвищення конкурентоспроможності українського сільськогосподарського виробництва, що сприятиме зміцненню позицій України на глобальних ринках продовольства в умовах економічної рецесії та загострення фінансової кризи. Ефективний аграрний розвиток передбачає створення сприятливих умов для сталого розширеного відтворення усіх напрямів аграрного ринку, із забезпеченням балансу інтересів як держави, так і споживачів [9].

Отже, напрями посилення державного регулювання охоплюють удосконалення законодавчої бази, забезпечення прозорості та підзвітності органів

влади, а також впровадження сучасних механізмів контролю та нагляду. Крім того, регулювання має бути гнучким, адаптивним до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Виходячи з цього, посилення державного регулювання у зменшенні цінової асиметрії на ринку тваринницької продукції повинно проводитися, на нашу думку, за такими напрямками:

1. Запровадження системи електронного моніторингу цін – прозорий облік закупівельних та роздрібних цін дозволить оперативно виявляти надмірну цінову маржу.
2. Розвиток горизонтальної та вертикальної кооперації – стимулювання об'єднання виробників у обслуговуючі кооперативи та аграрні кластери.
3. Антимонопольне регулювання – контроль за діяльністю крупних трейдерів і переробників, які можуть впливати на ринкові ціни внаслідок домінування.

Висновки. Для забезпечення стабільності ринку тваринницької продукції та підвищення його ефективності необхідно вирішувати питання цінової асиметрії, зокрема шляхом створення сприятливих умов для сільськогосподарських товаровиробників, поліпшення механізмів ціноутворення та розподілу прибутків, а також зменшення впливу посередників на кінцеві ціни для споживачів. Цінова асиметрія залишається одним із головних бар'єрів сталого розвитку вітчизняного тваринництва, а її основними причинами є: недостатній рівень конкуренції, обмежений доступ до ринкової інформації, олігополізація переробного та збутового секторів, слабкий розвиток кооперації серед виробників. За підсумками проведеного дослідження встановлено, що у зменшенні цінової асиметрії на ринку тваринницької продукції важливу роль відіграє посилення державного регулювання, що потребує передусім, вдосконалення системи моніторингу цін на всіх етапах виробничо-збутового ланцюга – від виробника до кінцевого споживача. Держава повинна також сприяти прозорості ціноутворення, запроваджуючи електронні платформи для відкритого обміну інформацією. Крім того, слід підтримувати дрібних і середніх виробників шляхом субсидій, дотацій і пільгового кредитування. Важливо також регулювати діяльність посередників, які

нерідко штучно завищують ціни, тому впровадження контрактної системи між виробниками та переробниками забезпечить стабільність цін та зменшить спекуляції. Наведені заходи сприятимуть справедливому розподілу прибутку та підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

БІБЛОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державна служба статистики України. (n.d.). Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Михасюк І. Р., Швайка Л. А. *Державне регулювання економіки: Підручник*. «Магнолія плюс»; видавець СПД ФО «В. М. Піча», 2006.
3. Бойко О. О. Державне регулювання товарних ринків. *Ефективна економіка*, № 10, 2013. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2433>
4. Клуб А. І. Державне регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, № 3. 2013. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=589>
5. Васильєва Л. М. Державна політика ціноутворення в аграрному секторі країн з розвинутою ринковою економікою. *Інвестиції: практика та досвід*. № 16, 2011. С. 137–140. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2011/34.pdf
6. Майстро С. В. (n.d.). Напрями державної підтримки аграрного сектора та її вплив на конкурентоспроможність продукції на світовому ринку. Retrieved from <http://www.academy.gov.ua/ej/ej2/txts/galuz/05msvpsr.pdf>
7. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року № 1877-IV, 2004. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
8. Чичуліна К. В., Ковалець М. В., Кравченко К. І. Теоретичні основи модернізації системи державного регулювання ціноутворення на сільськогосподарську продукцію на основі іноземного досвіду. *Ефективна економіка*. № 11, 2014. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3537>
9. Дудяк Р. П. Проблеми та перспективи розвитку аграрного сектору економіки України. В Проблеми і перспективи розвитку ринку аграрної продукції в Україні. Матеріали круглого столу 20-річчю заснування кафедри міжнародної економіки, туризму та менеджменту ЗЕД, 2015. С. 7–19.

REFERENCES:

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Mykhasiuk I. R., Shvaika L. A. *Derzhavne rehuliuvannia ekonomiky* [State regulation of the economy]. Mahnoliia plus; vydavets SPD FO «V. M. Picha», 2006.
3. Boiko O. O. Derzhavne rehuliuvannia tovarnykh rynkiv [State regulation of commodity markets]. *Efektivna ekonomika*. № 10, 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2433>
4. Klub A. I. Derzhavne rehuliuvannia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku silskykh terytorii v Ukraini [State regulation of socio-economic development of rural areas in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 3, 2013. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=589>
5. Vasylieva L. M. Derzhavna polityka tsinoutvorennia v ahrarnomu sektori krain z rozvynutoiu rynkovoiu ekonomikoiu [State pricing policy in the agricultural sector of countries with developed market economies]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 16, 2011. С. 137–140. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2011/34.pdf
6. Maistro S. V. (n.d.). Napriamy derzhavnoi pidtrymky ahrarnoho sektora ta yii vplyv na

konkurentospromozhnist produktsii na svitovomu rynku [Directions of state support of the agricultural sector and its impact on the competitiveness of products on the world market]. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej2/txts/galuz/05msvpsr.pdf>

7. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu pidtrymku silskoho hospodarstva Ukrainy» vid 24 chervnia 2004 roku № 1877-IV [Law of Ukraine "On state support of agriculture of Ukraine" dated June 24, 2004 No. 1877-IV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>

8. Chychulina K. V., Kovalets M. V., Kravchenko K. I. Teoretychni osnovy modernizatsii systemy derzhavnoho rehuliuвання tsinoutvorennia na silskohospodarsku produktsiiu na osnovi inozemnoho dosvidu [Theoretical bases of modernization of the system of state regulation of pricing for agricultural products based on foreign experience]. *Efektivna ekonomika*. № 11, 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3537>

9. Dudiak R. P. Problemy ta perspektyvy rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Problems and prospects of development of the agricultural sector of Ukraine's economy]. In «*Problemy i perspektyvy rozvytku rynku ahrarnoi produktsii v Ukraini*». Materialy kruhloho stolu 20-richchiu zasnuvannia kafedry mizhnarodnoi ekonomiky, turyzmu ta menedzhmentu ZED (3 chervnia 2015 r.), 2015. pp. 7–19.

Надійшла до редакції 21.08.2021.